

Autorski program nauczania przedmiotu : edukacja dla bezpieczeństwa, realizowany w I Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Integracyjnymi im. B. Limanowskiego w Warszawie w roku szkolnym 2016/2017

poziom podstawowy, klasy I, IV etap edukacyjny szkoła
ponadgimnazjalna – liceum

Opracowany zgodnie z podstawą programową MEN dla przedmiotu
edukacja dla bezpieczeństwa.

Cele główne kształcenia:

1. Znajomość struktury obronnej państwa.

Uczeń rozróżnia struktury obronne państwa, rozumie ich rolę oraz zna formy spełniania powinności obronnych przez organy administracji i obywateli.

2. Przygotowanie uczniów do sytuacji zagrożeń.

Uczeń zna zasady postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia, zdrowia lub mienia oraz zna zasady planowania i organizowania działań.

3. Opanowanie zasad pierwszej pomocy.

Uczeń umie udzielać pomocy poszkodowanym i samopomocy w różnych stanach zagrażających życiu i zdrowiu.

4. Wyposażenie uczniów w wiedzę do orientowania się w nieznanym terenie oraz bezpiecznego posługiwania się bronią sportową.

Uczeń umie określić strony świata za pomocą zjawisk przyrody i przedmiotów terenowych oraz bezpiecznie posługiwać się bronią sportową podczas strzelania.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wymienia i uzasadnia polityczne oraz militarne warunki gwarancji bezpieczeństwa państwa;
- wymienia obowiązki obywateli w zakresie powinności obronnych;
- przedstawia i charakteryzuje organizację Sił Zbrojnych RP;
- wymienia rodzaje wojsk oraz służb w Siłach Zbrojnych RP;
- wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego;
- identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków;
- wymienia podstawowe środki ochrony ludności;
- wymienia sposoby i środki ochrony zwierząt;

- rozpoznaje rodzaje sygnałów alarmowych i zna obowiązki ludności po usłyszeniu alarmu;
- wskazuje drogi ewakuacji w szkole, omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych;
- potrafi ewakuować się z budynku w trybie alarmowym;
- wymienia zagrożenia czasu pokoju i wyjaśnia, na czym polegają;
- wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie w momentach wystąpienia poszczególnych zagrożeń;
- wymienia i charakteryzuje źródła zagrożeń czasu pokoju np. awarii, katastrofy komunikacyjnej, budowlanej itp. podczas przebywania w domu, szkole, miejscu rekreacji i na trasie komunikacyjnej;
- wyjaśnia zasady postępowania związane z wyszukiwaniem i wynoszeniem ofiar oraz osób zagrożonych z rejonów porażenia;
- wskazuje sposoby zapobiegania panice podczas zagrożeń;
- uzasadnia konieczność przestrzegania zasad bezpieczeństwa własnego i innych ludzi podczas różnorodnych zagrożeń;
- omawia zasady postępowania w czasie zagrożenia terrorystycznego;
- charakteryzuje środki rażenia;
- wymienia konwencjonalne rodzaje broni współczesnego pola walki;
- wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie ludności w rejonach rażenia bronią konwencjonalną;
- wymienia i wyjaśnia zasadę działania indywidualnych środków ochrony przed skażeniami i bronią masowego rażenia;
- wymienia zbiorowe środki ochrony przed bronią konwencjonalną;
- wyjaśnia znaczenie zastępczych budowli ochronnych;
- omawia zasady ewakuacji z terenów zagrożonych;
- omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu wypadku;
- ocenia sytuację w miejscu wypadku;
- zabezpiecza miejsce wypadku i umie profesjonalnie wezwać pomoc;
- omawia zasady zapewnienia bezpieczeństwa ratownikowi, poszkodowanemu i świadkom zdarzenia;
- wymienia środki przydatne przy udzielaniu pierwszej pomocy;
- ocenia stan poszkodowanego i demonstruje sposób kontrolowania jego funkcji życiowych;
- udziela pierwszej pomocy poszkodowanym w przypadkach oparzeń, złamań i zwichnięć, krwotoków, dławienia się ciałem obcym, utraty przytomności, utraty oddechu, zatrzymania krążenia, wstrząsu pourazowego;
- wymienia sposoby określania stron świata i orientowania się w nieznanym terenie za pomocą przedmiotów terenowych i zjawisk przyrody;
- wymienia różnice w budowie między bronią sportową pneumatyczną a palną;
- omawia zasady dokładnego celowania z broni sportowej;
- wymienia obowiązujące zasady bezpieczeństwa przy obchodzeniu się z bronią sportową oraz podczas strzelania sportowego na strzelnicy;
- potrafi wykonać strzelanie i trafić w tarczę z broni sportowej pneumatycznej i palnej.

PROCEDURY OSIAGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Osiągnięcie celów sprecyzowanych na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. wymaga stosowania metod aktywizujących. Ich dobór zależy w znacznym stopniu od warunków, w jakich funkcjonuje szkoła. Dlatego na nauczyciela spoczywa obowiązek dostosowania zajęć dydaktycznych do zastanej sytuacji w klasie.

Nieodzowny jest podział klasy na grupy 15–16-osobowe, co umożliwia lepszą realizację programu, a przede wszystkim ułatwia omawianie zagadnień dotyczących udzielania pierwszej pomocy i pracę ucznia z wykorzystaniem internetu czy komputera. Możliwa jest wtedy daleko posunięta indywidualizacja w nauczaniu oraz kilkakrotne powtarzanie wykonywanych, konkretnych czynności ograniczających zagrożenie.

Materiał nauczania został zaplanowany na dwa semestry roku szkolnego. W pierwszym semestrze nauczyciel i uczniowie wzajemnie się poznają. Nauczyciel ustala poziom wiedzy uczniów i na tej podstawie dostosowuje sposób prowadzenia zajęć do zainteresowań, indywidualnych cech i możliwości ucznia. Wprowadza także podstawowe słownictwo charakterystyczne dla przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa”. Nauczyciel dąży różnymi sposobami do przełamywania takich barier, jak: wstyd, niezaradność, ułomność, brak umiejętności, które w sposób naturalny mogą występować wśród uczniów. W semestrze pierwszym przewiduje się ćwiczenia praktyczne, które mają zniwelować obawy przed indywidualnym zaangażowaniem w udzielanie pierwszej pomocy. Różne inscenizowane sytuacje zagrożeń powinny przekonać ucznia do konieczności działania na rzecz innych. Sprzyja temu proponowany układ tematyczny.

W drugim semestrze nauczyciel dostarcza uczniom teoretyczne podstawy zasad bezpieczeństwa, wprowadza różnorodne ćwiczenia praktyczne i eksponuje indywidualne osiągnięcia ucznia, w tym także w działalności pozalekcyjnej. Dzięki temu uczeń może świadomie uczestniczyć w działaniach zapewniających bezpieczeństwo w jego bezpośrednim otoczeniu i ograniczających występowanie zagrożeń.

Obok zajęć programowych należy uwzględnić indywidualne zaangażowanie ucznia w kwestiach związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Umożliwiają to liczne konkursy i imprezy organizowane na szczeblu szkoły, gminy lub województwa.

Metody aktywizujące, które można zastosować podczas realizacji programu, obejmują:

- **ćwiczenia praktyczne** – pierwsza pomoc w różnych przypadkach zagrożeń indywidualnych i zbiorowych;
- **ćwiczenia źródłowe** – alarmowanie, analiza dokumentów kierowanych do ludności przez lokalne struktury zarządzania kryzysowego, regulaminu szkoły;
- **dyskusje** – problemy związane z zapewnianiem bezpieczeństwa sobie i społeczeństwu, psychologiczne skutki zagrożeń współczesnej cywilizacji;
- **burza mózgów** – tematy o zagrożeniach współczesnej cywilizacji;

– **technika „dramy”** – zajęcia o pierwszej pomocy przedmedycznej.

Istotne uzupełnienie treści nauczania, poza podręcznikiem i zeszytem ćwiczeń, stanowią materiały dodatkowe, których możemy szukać w mass mediach (np. wiele materiałów można przygotować w oparciu o programy telewizyjne) lub w internecie. Warto też prowadzić zajęcia z wykorzystaniem technik multimedialnych. Na lekcji można wykorzystać informacje i porady zawarte na stronach internetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz liczne wytyczne i zarządzenia organów zarządzania kryzysowego różnych szczebli.

PROPOZYCJA METOD OCENY OSIĄGNIĘĆ UCZNI

Kryteria oceny wiedzy i umiejętności oraz zakres wymagań ustala nauczyciel „Edukacji dla Bezpieczeństwa”, dostosowując się do „wewnętrznego systemu oceniania” przyjętego w szkole. Ułatwia to współpracę zarówno z innymi nauczycielami, jak i z uczniami.

Proponuje się następujące ocenianie:

- celujący - zakres wiadomości celujący wykraczający poza program
- bardzo dobry - dopełniający
- dobry - rozszerzający
- dostateczny - podstawowy
- dopuszczający - konieczny

Ocenie podlega:

- wypowiedź ustna,
- sprawdziany,
- ćwiczenia praktyczne,
- test semestralny,
- prowadzenie zeszytu ćwiczeń,
- dodatkowo dla zainteresowanych: aktywność w czasie zajęć, zaangażowanie poza programem w danym roku szkolnym – konkursy, zawody, obozy szkoleniowe

Proponowana ilość prac:

- 2 sprawdziany,
- 1 test semestralny,
- minimum 3 ćwiczenia praktyczne.

Zasady poprawy:

- sprawdziany – według ustaleń „wewnętrznego systemu oceniania”,
- ćwiczenia praktyczne – 2 razy,
- test – poprzez omówienie i zapisanie właściwych odpowiedzi.

W przypadku dłuższych nieobecności (ponad tydzień) uczeń ustala z nauczycielem dogodny termin do zaliczenia tematyki opuszczonych zajęć.

Za aktywność w czasie zajęć uczeń otrzymać może ocenę częściową, którą zapisuje w zeszycie ćwiczeń przy danym temacie po uzyskaniu akceptacji nauczyciela.

Za udokumentowaną aktywność poza programem w danym roku szkolnym uczeń może mieć podwyższoną ocenę końcową o jeden punkt ponad poziom uzyskany w toku zajęć programowych.

Powyższe zasady są ustalane i zapisane w zeszycie na pierwszych zajęciach w roku szkolnym.

Programowe treści kształcenia z podziałem godzin

Lp.	Temat zajęć	Dział	Liczba	realizacja	uwagi
			godzin	R, brak realizacji N	
1	Ogólne założenia polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.	System obronności RP. Powinności obronne władz samorządowych, instytucji i obywateli.	1		
2	Rodzaje i organizacja Sił Zbrojnych RP	Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej	1		
3	Służba wojskowa w Siłach Zbrojnych RP	Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej	1		
4	Ogólny charakter służby wojskowej	Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej	1		
5	Zadania obrony cywilnej w polskim systemie obronnym.	Ochrona ludności i obrona cywilna	1		
6	Podstawowe środki ochrony ludności	Ochrona ludności i obrona cywilna	1		
7	Zabezpieczenie wody i żywności przed skażeniami	Ochrona ludności i obrona cywilna	1		
8	Sygnaly alarmowe powszechnego ostrzegania. Zachowanie się po usłyszeniu sygnału alarmowego	Ochrona ludności i obrona cywilna	1		
9	Sygnaly alarmowe do ewakuacji w szkole i drogi ewakuacyjne	Ochrona ludności i obrona cywilna	1		
10	Wybrane regulacje międzynarodowego prawa humanitarnego	Ochrona ludności i obrona cywilna	1		

11.	Zagrożenia chemiczne	Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu	1		
12	Katastrofy naturalne	Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu	1		
13	Zniszczenia ekologiczne	Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu	1		
14	Zagrożenia promieniotwórcze /radiacyjne/	Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu	1		
15	Zagrożenia pożarowe i środki ochrony przeciwpożarowej	Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu	1		
16	Zagrożenia terrorystyczne	Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu	1		
17	Formy i rodzaje walki zbrojnej	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		

18	Podstawowe środki rażenia współczesnych sił zbrojnych	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		
19	Broń jądrowa i czynniki rażenia broni jądrowej	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		
20	Broń biologiczna, rodzaje i czynniki rażenia broni biologicznej	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		
21	Broń chemiczna, rodzaje i czynniki rażenia broni chemicznej	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		
22	Ochrona przed środkami walki Zbrojnej	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		
23	Środki ochrony zbiorowej oraz środki ochrony indywidualnej	Zagrożenia występujące podczas wojny	1		
24	Pierwsza pomoc w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia człowieka	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
25	Zasady postępowania i czynności ratownika w miejscu wypadku	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
26	Czynności ratownika przed resuscytacją poszkodowanego	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
27	Czynności ratownika po resuscytacji poszkodowanego	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
28	Zasady opatrywania ran zewnętrznych i sposoby bandażowania chustą trójkątną i bandażem	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
29	Sposoby reanimacji poszkodowanych / sztuczne oddychanie metodą : usta - usta, usta - nos, Sylwestra, Nielsena, resuscytacja poszkodowanych	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
30	Sposoby ewakuacji i przenoszenia poszkodowanych z miejsca zagrożenia dla życia i zdrowia	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach - zachowanie ratownika	1		
31	Budowa i przeznaczenie broni sportowej palnej i pneumatycznej	Strzelectwo sportowe	1		

32	Zasady dokładnego celowania z broni sportowej	Strzelectwo sportowe	1		
33	Zasady bezpieczeństwa obowiązujące na strzelnicy podczas strzelania i przy obchodzeniu się z bronią palną i pneumatyczną	Strzelectwo sportowe	1		
34	Strzelanie sportowe z broni palnej lub pneumatycznej	Strzelectwo sportowe	2		
35	Sposoby orientowania się w terenie za pomocą przedmiotów terenowych i zjawisk przyrody	Terenoznawstwo	1		
Suma wszystkich godzin z przedmiotu			36		

Program zawiera:

- **30 godz.** obligatoryjnych zajęć lekcyjnych zgodnie z podstawą programową przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa w szkołach ponadgimnazjalnych;
- **6 godz.** fakultatywnych zajęć lekcyjnych, w tym **1 godzinę** z terenoznawstwa i **5 godz.** ze strzelectwa sportowego.

Tematy zajęć fakultatywnych zostały wybrane według zainteresowań uczniów.

Zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu realizacji podstawy programowej przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa, podczas zajęć edukacyjnych obejmujących ćwiczenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy i ratownictwa w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów wskazany jest podział na grupy.

O p r a c o w a ł a

mgr Ewa Jaworska